

Kommunstyrelsen

Remiss – Energimarknadsinspektionens rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten samt promemorian Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet

Yttrande till Infrastrukturdepartementet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta enheten för strategisk stadsutvecklings förslag till yttrande enligt bilaga 1 till denna tjänsteskrivelse.

Sammanfattning av ärendet

Nacka kommun har fått Energimarknadsinspektionens rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten samt promemorian Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet för yttrande till regeringen under remisstiden. Regeringen vill särskilt ha synpunkter på författningsförslagen och Energimarknadsinspektionens bedömning om att nätkoncessionshavare har ett absolut ansvar att leverera el till sina befintliga kunder.

Enheten för strategisk stadsutveckling har berett remissen med stöd av juridik- och kanslienheten. Samråd har skett med Nacka Energi. I förslaget till yttrande föreslås kommunstyrelsen lyfta fram följande:

- Förslaget om nätutvecklingsplaner som instrument för samverkan kan vara effektivt på övergripande systemnivå, men hur samverkan ska ske avgörs bäst i dialog mellan berörda parter.
- Energimarknadsinspektionen bör inte föreslå en lagändring för att skärpa de redan långtgående kraven på nätkoncessionshavares anslutningsplikt vid kapacitetsbrist.
- Det är bra att nyansera 24-timmarskravet utifrån olika kunder.
- De förslag på lagändringar som ska syfta till att effektivisera nätbolagens kostnader riskerar att tvinga fram lokala lösningar som blir kostnadsdrivande för elabonnenterna.

Ärendet

På uppdrag av regeringen har Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera kapacitetsbristen i elnäten ur flera perspektiv. Remissvaren ska ha inkommit till Infrastrukturdepartementet senast den 8 mars 2021.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i rapporten och promemorian. Regeringen vill särskilt ha synpunkter på författningsförslagen och Energimarknadsinspektionens bedömning om att nätkoncessionshavare har ett absolut ansvar att leverera el till sina befintliga kunder (avsnitt 3.5 i rapporten).

Rapporten Kapacitetsutmaningen i elnäten

Energibehovet och elektrifieringen ökar både globalt och inom Sverige. Pådrivande faktorer är urbanisering, befolkningstillväxt med ökat bostadsbyggande, automatisering och elektrifiering av industrier. Inom transportsektorn finns också ett ökat elbehov för att fossilfria transporter ska vara möjliga. Detta har lett till en ansträngd kapacitetssituation i delar av Sveriges elnät. I flera regioner måste nätföretag därför neka anslutning av nya förbrukare eller effekthöjning hos befintliga förbrukare med motiveringen att det saknas kapacitet i elnätet.

I oktober 2019 fick Energimarknadsinspektionen (Ei) i uppdrag av regeringen att analysera kapacitetsbristen i elnäten ur flera perspektiv. Ei har undersökt omfattningen av kapacitetsbrist i elnäten, utrett om regelverket avseende ansvar och roller behöver förtydligas samt analyserat möjliga lösningar kopplade till de problem som identifierats.

I rapporten presenteras en handlingsplan med de åtgärder som Energimarknadsinspektionen anser är viktiga för att avhjälpa kapacitetsbristen i elnäten på kort och lång sikt.

I rapporten finns två författningsförslag:

1. Förtydligad anslutningsplikt vid kapacitetsbrist
En nätkoncessionshavare är enligt ellagen skyldig att vid förfrågan ansluta nya kunder samt höja den avtalade effekten för befintliga kunder. Kapacitetsbrist är ett särskilt skäl som tillåter att nätkoncessionshavare får neka anslutning. Ei föreslår ett förtydligande i ellagen om att nätkoncessionshavaren inte får åberopa kapacitetsbrist som kan åtgärdas med andra samhällsekonomiskt motiverade åtgärder än utbyggnad av nätet.
2. Ökad föreskriftsrätt för Ei avseende undantag från 24-timmarskravet
Författningsförslaget möjliggör att Ei kan nyansera funktionskravet om att ett avbrott i princip aldrig får överstiga 24 timmar.

Ei skriver att förslagen förväntas förbättra elnätsregelverket med bibehållen eller förbättrad resurseffektivitet och leveranssäkerhet. Vidare kan författningsförslagen underlätta energiomställningen samt möjliggöra ekonomisk tillväxt genom att nyanslutning av nya kunder och utökade abonnemang hos befintliga kunder kan ske snabbare. Författningsförslagen förväntas också skapa nya affärsmöjligheter för teknik- och tjänsteleverantörer och lägre kostnader för svenska elnätskunder.

Promemorian Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet

I promemorian *Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet*, finns förslag till ändring av ellagen som gör det möjligt att införa incitament för

nätföretagen i regleringen som styr mot andra lösningar än traditionella nätinvesteringar när det är motiverat för att uppnå kostnadseffektivitet i nätverksamheten på sikt. Förändringen syftar till att ge nätföretagen incitament att arbeta med att effektivisera hela nätverksamhetens kostnadsmassa, både kapitalkostnader och löpande kostnader. Den föreslagna förändringen innebär att nätföretagen får incitament att optimera mellan olika lösningsalternativ och kommer därmed att bidra till att nya och alternativa lösningar såsom till exempel flexibilitetstjänster och andra tjänster inom till exempel kommunikation gynnas när dessa på sikt är mer kostnadseffektiva än traditionella nätinvesteringar. Enligt förslaget ska nätföretagen uppmuntras att fokusera på de totala kostnaderna för att optimera sin verksamhet och välja den mest kostnadseffektiva lösningen oavsett om det är en investering i en nätanläggning eller en alternativ lösning såsom inköp av en tjänst eller att underhålla nätet längre än den regulatoriska livslängden.

Enhetens utredning och bedömning

Enheten för strategisk stadsutveckling har berett remissen med stöd av juridik- och kanslienheten. Samråd har skett med Nacka Energi.

För Sveriges och Nackas fortsatta utveckling är en säker och trygg elförsörjning avgörande. Nacka är en kommun som växer snabbt med såväl nya bostäder som arbetsplatser och även en alltmer elektrifierad fordonsflotta. För att Nacka ska kunna fortsätta utvecklas är det av central betydelse att elförsörjningen fungerar. Den kapacitetsbrist som finns i flera regioner är oacceptabel och det är oerhört viktigt att staten tar ansvar för att de överliggande näten byggs ut för att inte hämma Stockholmsregionens tillväxt. En säker och förutsägbar elförsörjning är avgörande för att regionen ska kunna växa med nya bostäder, och för att företag ska kunna etablera sig.

Som framhålls i rapporten kräver denna typ av samhällsutveckling en stor grad av samordning mellan ingående aktörer: nätföretag, nätanvändare, kommuner, regioner och länsstyrelser. I kommunens översiktsplan finns en åtgärd om att bygga ut elnätet på hela västra Sicklaön som en del i strategin att bygga Nacka stad, men det finns en potential till mer aktivt samarbete kring den tekniska infrastrukturen i framtagandet av nästa översiktsplan. Detta skulle kunna skapa bättre förutsättningar att planera för exempelvis ledningsstråk och elnätstationer, men även att tillgodose näringslivets behov. I rapporten föreslås nätutvecklingsplaner som instrument för denna typ av samverkan. Enheten för strategisk stadsutveckling ser att nätutvecklingsplaner kan vara effektivt på en övergripande systemnivå, men inte nödvändigtvis för mindre nätbolag. En kontinuerlig och tät samverkan mellan kommunen och de lokala elnätsbolagen är viktigt för att trygga elförsörjningen, men *hur* detta ska göras avgörs bäst i dialog mellan berörda parter, och detta bör inte regleras genom lagstiftning.

Lagförslagen förtydligar nätkoncessionshavares anslutningsplikt vid kapacitetsbrist. Förslagen gäller nätkoncessionshavare och berör inte direkt kommunen, dock kommunens helägda bolag Nacka Energi som kan påverkas av förslagen. Sammantaget innebär förslagen till ändring i ellagen ett större ansvar för nätkoncessionshavare att

säkra elkapaciteten. Att kapaciteten förstärks har stora fördelar, men det kan också innebära att nätkoncessionshavare som Nacka Energi påverkas av skärpta krav, och även ökade kostnader för nätföretagen. Enheten för strategisk stadsutveckling ser det som problematiskt att föreslå en lagändring utan att först ha utrett vilka verktyg nätbolagen har för att uppfylla kravet. Det är naturligtvis viktigt att nätbolagen, i enlighet med rådande lagstiftning, tar ansvar för både befintliga och nya kunder, eftersom detta är en förutsättning för stadsutveckling och nya företagsetableringar. De krav som finns är också redan långtgående, men i den monopolsituation som råder på elnätmarknaden har lokala elnätbolag inte full rådighet i frågan eftersom de är beroende av kapaciteten i överliggande nät. (Överliggande nät handhas av Vattenfall och Ellevio.) Det är viktigt att krav ställs på att ansvariga för de överliggande näten att ta sitt ansvar i denna fråga. Sverige och Stockholmsregionen kan inte möta framtiden med kapacitetsbrist i elnäten, utan de måste helt enkelt byggas ut och uppgraderas. Istället för att föreslå en lagändring bör Energimarknadsinspektionen istället medverka till att utreda vilka samhällsekonomiskt lönsamma lösningar som kan finnas och därmed ge nätbolagen förutsättningar att ta ansvar i frågan.

24-timmarskravet innebär att ingen kund ska vara strömlös mer än 24 timmar. Förslaget om att nyansera detta utifrån olika kunder är positivt eftersom det ger elnätbolagen möjlighet att prioritera samhällsviktiga funktioner i situationer med omfattade elavbrott.

I promemorian *Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet*, finns förslag på lagändringar som ska syfta till att effektivisera nätbolagens kostnader. Ett verktyg är exempelvis flexibilitetstjänster och efterfrågefleksibilitet vilket kan vara effektivt i vissa lägen, och det är väldigt bra att detta utvecklas och testas. Flexibilitetstjänster gynnar hållbarhet och miljö eftersom nätet då inte behöver dimensioneras för toppar, utan istället ger möjlighet till en styrning av efterfrågan vilket ger en jämnare fördelning i nätet. Enheten ser positivt på kostnadseffektiva lösningar, såsom flexibilitetstjänster, men anser att frågan inte är tillräckligt utredd för att motivera en lagändring. En lagändring innan branschen har arbetat fram effektiva verktyg för detta riskerar istället att tvinga fram lokala lösningar som inte ger den bästa samlade effekten utan tvärtom blir kostnadsdrivande för elabbonenterna vilket helt motverkar syftet med lagförslaget.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till beslut medför inga särskilda ekonomiska konsekvenser för kommunen. Vissa av de föreslagna lagändringarna kan dock medföra kostnader för elnätbolagen vilket skulle kunna påverka taxorna för elnätskunder.

Konsekvenser för barn

En tryggad elförsörjning är positiv för människor i alla åldrar och förslaget till beslut bedöms inte ha några särskilda konsekvenser för barn.

Handlingar i ärendet

1. Förslag till yttrande

2. Missiv
3. Rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten
4. Promemorian Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet

Frida Foley
T.f. enhetschef
Enheten för strategisk stadsutveckling